

Posudek vedoucího diplomové práce

Název práce: **Vybrané aspekty kvality života osob se sluchovým handicapem: pokus o etický pohled**

Autorka práce: Bc. Ladislava Bílková

Obor studia: Etika v sociální práci

Předložená práce spadá do oboru studia a splňuje základní požadavky na tento typ závěrečné práce. Ve fázích přípravy, zpracování a dokončování práce autorka aktivně spolupracovala a konzultovala; její celkový přístup byl zodpovědný. Jako vedoucí práce vidím rovněž slabiny práce, mezi něž patří zejména spíše kompilační charakter a možná místy poněkud neuspořádaný myšlenkový postup (pravděpodobně stálo za to více rozlišit filosofickou, resp. sekulární, nenáboženskou rovinu od roviny náboženské, příp. biblické, což je ovšem nedostatek „padající i na hlavu vedoucího“). Textu by jistě také neškodila větší preciznost, v jeho formální, stylistické i obsahové podobě (na to jsem opakovaně upozorňoval). V této souvislosti je třeba zohlednit a zmínit, že autorka sama patří do komunity nedoslýchavých osob, což zároveň objasňuje volbu tématu i způsob a formu podání, které nejsou vždy bezchybné; míra tolerance chybovosti a nezvyklosti vyjadřování tedy může být oprávněně, doufám, „o něco vyšší“ (z čehož ale vůbec nevyplývá, že text neměl být standardně „dotvořen“ a předmětem důkladnější korekce, i ze strany druhých osob). Co se týká „vědeckosti stylu“, autorka postupuje spíše intuitivně, ve větší míře popisuje a přejímá informace, v menší míře samostatně myšlenkově pracuje, snaží se nicméně o objektivní přístup. Na druhé straně čtenář brzy rozpozná její subjektivní intenci, vyjádřenou na několika místech expresivnějšími výrazy.

Z mého pohledu autorka cíl práce naplnila (definice cíle viz s. 6 a 70). Závěr práce (srov. s. 70 - 76) je přesvědčivým pokusem jak o etické vyhodnocení klíčových problémů a aspektů, tak i určitou syntézou, podávající poměrně zdařilý celkový přehled. Rozbor slabin textu přenechám oponentovi práce a velmi stručně představím hlavní obsahovou intenci autorky tak, aby vyniklo „etické jádro“ práce.

„Cílem diplomové práce bylo identifikovat, analyzovat a pokusit se eticky vyhodnotit vybrané aspekty života osob se sluchovým handicapem s využitím kompenzačních pomůcek, které mají vliv na jejich plnohodnotný a kvalitní život.“ (s. 70).

Hlavní obsahová intence autorky spočívá v pokusu obhájit následující tezi: V případě osob se sluchovým handicapem je v současné (české) společnosti a za současného stavu technického pokroku morálně žádoucí snažit se dopomoci těmto osobám k získání kompenzačních pomůcek, neboť jim usnadní sociální integraci a inkluzi, a tím „zvýší“ kvalitu života.

„Etickým jádrem“ předložené práce je základní nástin etického problému a návrh jeho řešení; problém spočívá v „morálně nežádoucím“ stavu příslušné legislativy, která, jak autorka opakovaně zdůrazňuje (srov. zejména část 6. 1 a závěr, s. 74) nedoznala 30 let změny, nikoli co do výčtu nových pomůcek, nýbrž co do kritérií pro uznání nároku na tyto pomůcky.

Autorka v této souvislosti poukazuje na určitý rozpor či napětí: „Na jedné straně se Ministerstvo sociálních věcí a práce zasazuje o sociální začleňování handicapovaných do většinové společnosti, o zmocňování klienta v řešení svých životních situacích a na druhé straně je tu zákon, podle kterého se posuzuje nárok na kompenzační pomůcky pro sluchově handicapované, kde nastavení sluchových ztrát pro nárok na pomůcku je 30 let staré. I někteří odborníci poukazují na lepší využitelnost a přínos kompenzační pomůcky pro přenos zvuku pro osoby se středně těžkou až těžkou ztrátou sluchu.“ (s. 74).

Autorka se mj. zabývá jak rolí posudkového lékaře, tak rolí sociálního pracovníka, kteří rozhodují (lékař) a administrují (soc. pracovník) příslušné žádosti. Řešení uvedeného problému spatřuje jednak v získání kompenzačních pomůcek přes neziskový sektor (proto představuje neziskovou organizaci Ozvěna, srov. ilustrativní rozhovor s ředitelkou této organizace, část 6.2.1), jednak ve „vstřícnější“ sociální politice státu, který by podle autorky mohl a měl - podle etického přístupu zvaného „etika péče“ - více a diferencovaněji pomáhat handicapovaným občanům, aby uvedené pomůcky mohly získat a používat.

Úroveň autorčiny schopnosti eticky analyzovat a vyhodnocovat čtenář nejvíce nahlédne jak v závěru, tak také především v 8. kap. s názvem „Etické přístupy k lidem se sluchovým handicapem“. Autorka si vybrala dva etické přístupy, již zmíněnou etiku péče a Kantovu etiku. V závěru nicméně ve zkratce naznačuje, jak by vypadal přístup utilitaristický a přístup vycházející z Aristotelovy etiky ctností.

Co se týká klíčových etických pojmů, autorka se opírá o koncept lidské důstojnosti a (základních) práv. Právě pasáže o lidské důstojnosti mohly být diferencovaněji propracované (srov. 7.1) a rozlišené na pohled sekulární/filosofický a náboženský/teologický. Co se týká práv, náročnější čtenář si oprávněně položí kupříkladu otázku, jaká a jak přesně definovaná „práva na kompenzační pomůcky“ ještě lze a jaká již nelze vyvozovat z konceptu lidské důstojnosti, z „práva na inkluzi a integraci“ - a především, jaké korespondující povinnosti má stát a jak má správně „přerozdělovat“ omezené finanční prostředky. Autorka si je naštěstí vědoma i toho, že kompenzační pomůcky nejsou „záračným“, ani „jediným“ řešením, už proto, že ne každý handicapovaný o ně usiluje (srov. závěr, s. 71).

Nakonec bych rád zmínil, že autorka zohlednila ve své diplomové práci předchozí závěrečné studentské práce a na několika místech na ně reaguje. Určitě by ale stálo za to na těchto místech nejen jmenovat zdroj či autora/-ku, nýbrž přesněji identifikovat, odkazem na stránku v příslušné závěrečné práci.

U obhajoby se zeptám, bude-li možnost, na následující: Na s. 43 se autorka odvolává na dvě případové studie z jiné diplomové práce (bez přesnější identifikace zdroje) a vyvozuje z nich tyto dva závěry: „První je, že pomůcka pro přenos zvuku jim nepřináší lepší porozumění řeči, proto ji nevyužívají. Druhý závěr je, že o této kompenzační pomůcce pro přenos zvuku nejsou informováni. Jejich žádost o kompenzační pomůcku by byla jistě schválena, neboť splňují zákonem nastavená kritéria.“ (kurziva autor posudku)

- Nejsou uvedené závěry v rozporu? Jestliže dotyčné osoby pomůcku nevyužívají, protože jim neusnadňuje porozumění (1. závěr), jak je možné, že o ní nejsou informováni (2. závěr)? Anebo se jedná o jiné, rozdílné skupiny osob? A navíc: jestliže splňují kritéria, skutečně jim pomůcka usnadní porozumění, když (což je jedno z hlavních tvrzení předložené práce, pokud se nemýlím) přece právě v případech těžké nedoslýchavosti takové pomůcky nejsou příliš efektivní?

Předloženou diplomovou práci doporučuji k obhajobě a navrhuji hodnotit jako „velmi dobrou“; na konečné hodnocení bude mít vliv to, jak autorka svou práci obhájí.

v. r. PhDr. Vojtěch Šimek, Th.D.

10. 8. 2021